

Pazi, radar!

Nasveti za varno uporabo avtocest

DARS
Povezujemo Slovenijo

Za humano in sodobno družbo so prometne nesreče in njihove posledice nesprejemljive, a za prometne nesreče na cestah ni kriva usoda - so rezultat okoliščin in obnašanja, zato jih je treba tam, kjer je mogoče, preprečiti in zmanjšati.

Pot je velikokrat zaradi neučakanosti voznikov, gneče na cestah, nepripravljenosti na vožnjo, slabega vremena ali drugih dejavnikov lahko daljša, kot bi si želeli. Ljudje postanejo agresivni, ko jim nekdo ovira izpolnitev njihovih ciljev. Nekateri hitro vzkipijo. Jeza se kaže tudi v nerazumnih dejanjih, kot je nevarna vožnja.

Nasvet takim voznicam in voznikom je predvsem pametno načrtovanje, tako da se na pot odpravijo z dovolj časovne rezerve. Predvsem pa naj bolj razburljivi sprejemajo neprijetnosti z nasmehom, saj razburjenje vodi v nepremišljeno ravnanje ter na koncu morda celo v nesrečo. Zlasti poleti se na cestah v večjem

številu pojavijo tuji vozniki, ki prihajajo iz različnih socialnih okolij, z različnimi vozniškimi izkušnjami, znanji ter navadami. Strokovnjaki poudarjajo defenzivno vožnjo kot najbolj pametno sredstvo za umirjanje strasti. Ko se nekdo na vsak način želi preriniti pred vas, mu prepustite ta užitek.

Hitrost je najpogostejši dejavnik prometnih nesreč, ki pa se seveda pojavlja tudi kot »pomoč« drugim dejavnikom prometnih nesreč. Da bi bile poti čim krajše, čim prijetnejše, predvsem pa varne, smo pripravili tale priročnik. V njem je nekaj drobnih nasvetov in predlogov, s katerimi si lahko svoje potovanje, ne glede na to, kam ste namenjeni, olajšate.

Želimo vam čim varnejšo vožnjo!

**DARS d.d.
Policija**

Hitrost - dejavnik varnosti v cestnem prometu

Kolikšno hitrost smo sploh sposobni vedno in povsod nadzorovati? In predvsem, ali smo si sposobni predstavljati posledice, ki nastajajo ob trkih z različno hitrostjo? Statistika prometnih nesreč ponuja en sam odgovor: Nismo!

Dovolj natančno si znamo predstavljati posledice padca npr. 10 metrov v globino. Globine se bojimo. Izkušnje naših prednikov so vtakane v naše zavedanje, da bi skok ali padec pomenil bolečino, poškodbe ali celo smrt. Ko pa sedimo na udobnem sedežu v avtomobilu, nam hitrost 50 km/h, ki ob trku povzroči podoben udarec, kot če bi skočili 10 metrov globoko, ne pomeni niti najmanjše grožnje. Ne za nas in ne za šibkejšo udeleženca v prometu, ki jih srečujemo ali prehitevamo.

In ne samo, da ne znamo presojati posledic hitrosti. Čas, ki ga živimo, zahteva hitre odzive, spoštuje in nagraduje najhitrejšo poslovneže, inovatorje in športnike. Na drugi strani pa bi radi zaradi varnosti cestnega prometa uveljavili drugačno razmišljanje in vrednote - previdnost, strpnost in upoštevanje omejitev hitrosti.

DARS d.d. je v sodelovanju s Policijo letos namestil dodatna ohišja za stacionarne radarske merilnike. Poleg petih obstoječih ohišij (pred predori Golovec na ljubljanski vzhodni obvoznici, Podmilj na štajerski avtocesti in Kastelec na primorski avtocesti, na štajerski avtocesti pri razcepu Slivnica ter na primorski avtocesti med Razdrtim in Senožečami) je bilo postavljenih dodatnih trinajst, v njih pa Policija izmenično uporablja tri stacionarne merilnike hitrosti, ki se jim bodo kmalu pridružili dodatni. Torej tako, da nikoli nismo povsem prepričani, v katerem ohišju se merilnik hitrosti dejansko nahaja.

LOKACIJE OHIŠIJ ZA STACIONARNE MERILNIKE HITROSTI NA SLOVENSKIH AVTOCESTAH

situacija 2007

Pri vožnji mimo merilnikov upoštevajte zgolj postavljeno prometno signalizacijo, ki velja od mesta postavitve naprej.

Policija bo opravljala nadzor hitrosti tudi na odsekih avtocest, kjer potekajo gradbena in obnovitvena dela.

FOTOGRAFIJE Z NAVEDBO LOKACIJ OHIŠIJ ZA STACIONARNE RADARSKE MERILNIKE

Gorenjski avtocestni krak

Pred galerijo Moste, smer Ljubljana, A2 Lipče - Vrba.

Pred viaduktom Tržiška Bistrica, smer Ljubljana, A2 Kranj zahod - Podtabor.

Pred viaduktom Tržiška Bistrica, smer Jesenice, A2 Kranj zahod - Podtabor.

Štajerski avtocestni krak

Počivališče Lukovica, servis Petrol, smer Maribor, pod nadvozom, A1 Blagovica - Krtina.

Počivališče Lopata, servis OMV, smer Maribor, A1 Celje - Arja vas.

Pred predorom Podmilj, smer Maribor, elektronski portal nad avtocesto, A1 Vransko - Blagovica.

Elektronski portal nad avtocesto pred razcepom Slivnica, smer Maribor, A1 Slivnica - Fram.

Pred viaduktom Slatina, smer Ljubljana, A1 Slovenske Konjice - Dramlje.

Počivališče Poljskava, smer Ljubljana, A1 Fram - Slovenske Konjice.

Dolenjski avtocestni krak

Viadukt Reber, smer Ljubljana, na koncu viadukta, A2 Malence - Šmarje Sap.

Pred mostom čez Krko, smer Obrežje, Krška vas, A2 Drnovo - Brežice.

Primorski avtocestni krak

Viadukt Ravbarkomanda, smer Ljubljana, A1 Postojna - Usec.

Vrhniški klanec (pred izvozom Vrhnika), smer Ljubljana, A1 Vrhnika - Logatec.

Elektronski portal nad avtocesto pred izvozom Senožeče, smer Koper, A1 Razdrto - Senožeče.

Pred predorom Kastelec, smer Koper, elektronski portal nad avtocesto, A1 Kozina - Črni Kal.

Ljubljanski cestni obroč

Pred predorom Golovec, vzhodna ljubljanska obvoznica, smer Dolenjska oz. Primorska, A1 Ljubljana Bizovik - Malence.

Vipavska hitra cesta

Pred pokritim vkopom Vipavski križ, smer Ljubljana, H4 Ajdovščina - Selo.

Počivališče Šempas, smer Nova Gorica, servis OMV, H4 Selo - Vogrsko.

Pravilna vožnja na avtocesti

Vožnja po avtocesti je najbolj varna in voznika najmanj utruja. Nevarnejši so le manevri: vključevanje na avtocesto, prehitevanje in izključevanje z avtoceste. Med vožnjo na avtocesti morate skrbeti predvsem za primerno hitrost in varnostno razdaljo.

Vključevanje na avtocesto

Gostota in hitrost mimo drvečih vozil na avtocesti izgleda s pospeševalnega pasu prav zastrašujoče.

Mnogo voznikov vozi po pospeševalnem pasu počasi in prestrašeno, potem pa se - ko se pas naenkrat zaključi - zrine med drveče voznike in s tem nepremišljenim dejanjem povzroči zaviranje in naglo prehitevanje voznikov, ki so že na avtocesti.

Pospeševalni pas je namenjen nabiranju hitrosti

Ko se vključite na avtocesto, ni priporočljivo takoj zapeljati na desni prometni (vozni) pas, ki je sicer namenjen vožnji po avtocesti. Svojo hitrost prilagodite toku hitrosti na avtocesti že medtem, ko ste na pospeševalnem pasu, in se nato z vključenim smernim kazalcem, tako da nikogar ne ovirate ali ogrožate, vključite v promet.

Pozor! Pri vožnji na daljših, ravnih odsekih avtocest vozniki pogosto dobijo lažen občutek varnosti, katerega posledica je upad pozornosti na dogajanje v prometu, velikokrat pa vozniki tudi zaspijo. Naj vas take razmere ne zavedejo - bodite pozorni na vozila na pospeševalnem pasu, ki se nameravajo vključiti v promet. Če je le mogoče, se premaknite na prehitevalni pas in tako vozilu, ki se vključuje, omogočite varno vključitev v promet. Ravnajte tako, kot če bi prehitevali.

Dejstvo je, da večina voznikov hitrost zmanjša samo na lokaciji merilnika. Tudi zaradi tega bo policija že v letošnjem letu preskusila prvi sistem za merjenje hitrosti po odsekih. To pomeni, da sistem meri povprečno hitrost na daljšem odseku z isto omejitvijo in na koncu izračuna povprečje. Voznik mora v tem primeru omejitev upoštevati ves čas vožnje po tem odseku.

Levi prometni pas je namenjen izključno prehitevanju

Po tem, ko ste se uspešno vključili v hitro premikajoč se promet na avtocesti, nekaj časa ostanite na desnem pasu in se prilagodite pogojem na cesti. Levi pas se uporablja izključno za prehitevanje, pri tem pa morate biti previdni, kajti hitrosti so na avtocesti mnogo višje kot na drugih cestah. Ne pozabite na smerne utripalke, brzdajte nogo na pedal za plin in nadzorujte svoj števec. Pri vožnji na avtocesti se zdi 60 km/h kot 20 km/h, toda ni.

Izključevanje z avtoceste

Med vožnjo pozorno spremljajte prometne znake in usmerjevalne table, ki vam sporočajo, kdaj morate zaviti z avtoceste - le tako se boste pravočasno razvrstili in pravilno zapeljali na zaviralni pas. Svojo namero pokažite z vključeno smerno utripalko. Na zaviralni pas zavijte z nezmanjšano hitrostjo, da ne povzročate zaviranja in naletov vozil, ki ostanejo na avtocesti, šele nato zmanjšajte hitrost in po priključku varno zapustite avtocesto.

Ustavljanje je dovoljeno le na parkirišču

Na avtocesti ne smete ustavljati vozila, razen na parkirišču izven vozišča. Izjemoma lahko vozilo, v primeru okvare, ustavite na odstavnem pasu, vendar je potrebno v tem primeru vozilo ustrezno zavarovati - prižgati vse štiri smerne (varnostne) utripalke in postaviti varnostni trikotnik. Umaknite se na skrajni rob odstavnega pasu.

Na avtocesti ni dovoljeno obračanje vozila z enega na drugo smerno vozišče, prav tako pa ni dovoljena vzvratna vožnja.

Morebitni zastoji

Zaradi nesreče, povečanega prometa v turistični sezoni ali nujnih del lahko na avtocesti pride do zastoja, pri katerem hitro nastanejo dolge kolone. Vožnja po odstavnem pasu ni dovoljena, saj mora le-ta ostati prost za intervencijska vozila (gasilce, reševalce, vzdrževalce in policijo), da lahko ukrepajo in pomagajo. Tudi vozila na prometnih pasovih se morajo pri zastojih ustaviti tako, da je po sredini prostor za morebitno intervencijo. Vozila na prehitevalnem pasu se morajo postaviti skrajno levo, na prometnem pasu ob njem pa skrajno desno. Poskrbite za ustrezno zračenje vozila. Predvsem pa: bodite mirni in strpni! Uporabniki sistema ABC se na poseben pas cestninske postaje lahko razvrstite šele na mestu, kjer to dovoljuje talna prometna signalizacija.

Izmenično vključevanje vozil - ob prehodu z dveh prometnih pasov na enega

Z znakom »Izmenično vključevanje vozil« so označena mesta, kjer se prometna pasova, od katerih noben ni določen kot prednostni, združita v enega. Vozila se združujejo iz dveh kolon v eno po sistemu zadrge. Na tak način promet poteka najhitreje. Obe koloni se premikata enako hitro in ni razlogov za spreminjanje pasov in prerivanja.

Avtocestni bonton

Prvo in osnovno pravilo, ki ga morate upoštevati pri vožnji na avtocesti, je, da se morate vedno držati desnega prometnega pasu. Levega uporabljajte le, če prehitivate počasnejše/-a vozilo/-a pred seboj. Tovornjaki, poltovornjaki, karavani, avtobusi in prikoličarji (vozila cestninskega razreda 2, 3, in 4) naj ne bi uporabljali prehitevalnega pasu.

Strpnost je lepa čednost

V vsakem primeru bodite strpni in pri vožnji mislite na sovoznike. Ne vrivajte se pred močnejša in hitrejša vozila, ki so že na prehitevalnem pasu. To je neolikano in - kar je najpomembneje - nevarno. Enako slabo je nenehno menjavanje prometnih pasov. Vozite mirno in bodite pozorni na dogajanje PRED vami, OB vas in ZA vami. Vedno uporabljajte vsa tri ogledala. Zlato pravilo, ki smo se ga naučili v avtošoli, še vedno velja: ogledalo - smerna utripalka - ogledalo - manevriranje!

... tudi pred prehitevanjem

Če med prehitevanjem na levem voznem pasu dohitite počasnejše vozilo, mu z levo smerno utripalko sporočite, da želite mimo. Bliskanje z lučmi, hupanje ali agresivna vožnja so znaki nestrpnosti in nevzgojenosti. Voznika, ki vas je pri prehitevanju spregledal, pa lahko prestrašijo tako, da bo naredil napako ali nepričakovano ukrepal. Prva reakcija voznika, ki se ustraši, je zaviranje in tako lahko hitro pride do naleta.

Upoštevanje varnostne razdalje in hitrosti

Neprilagojena hitrost na lestvici vzrokov prometnih nesreč v Evropi vodi že desetletja. S hitrostjo pa so nedvomno tesno povezani tudi nekateri drugi vzroki, kot so denimo prekratka varnostna razdalja, nepravilnosti pri prehitevanju, nepravilna stran in smer vožnje ter izsiljevanje prednosti. Ste vedeli, da sta z neprilagojeno hitrostjo povezani kar dve tretjini vseh prometnih nesreč?

Hitrost na avtocesti je omejena na 130 km/h tudi zaradi optimalne porabe goriva in zmanjševanja škodljivih vplivov na okolje. Večina vozil pri hitrostih od 110 do 130 km/h porabi najmanj goriva in ima najboljše izgorevanje, kar pomeni tudi najmanjše onesnaževanje okolja.

Zaradi prehitre vožnje, ki je botrovala prometnim nesrečam, je bilo na slovenskih cestah v letu 2006 111 mrtvih, leto prej 114, v letu 2004 pa 128. Hude telesne poškodbe je lani zaradi prehitre vožnje utrpelo 433 voznikov, predlani 523 in leta 2004 528. Največkrat so povzročitelji prometnih nesreč zaradi hitrosti v starostni skupini od 18 do 44 let. Najpogostejši povzročitelji prometnih nesreč zaradi hitrosti so vozniki osebnih avtomobilov, tovornih vozil in motornih koles.

Pot ustavljanja

Pot ustavljanja je pot, ki jo prevozimo od trenutka, ko opazimo oviro na cesti, in do trenutka, ko vozilo ustavimo. Zavedati se morate, da je ta pot daljša od poti zaviranja, saj zaobjema poleg te tudi reakcijsko pot oz. pot, ki jo prevozimo od tedaj, ko opazimo oviro na cesti, do tedaj, ko stopimo na zavoro. Pot zaviranja je pot, ki jo avtomobil prevozi od trenutka, ko stopimo na stopalko zavore, do ustavitve.

Pot ustavljanja

km/h	reakcijska pot (m)	zavorna pot (m)	pot ustavljanja (m)
30	8	5	13
50	14	13	27
70	19	26	45
90	25	42	67
110	31	63	94
130	36	90	126

Pot zaviranja je na mokri cesti **DVAKRAT**, na poledeneli pa **TRIKRAT** daljša kot na suhi cesti.

*Navedene poti zaviranja (in s tem ustavljanja) veljajo za suh, grob asfalt in kakovostne, pravilno napolnjene pnevmatike na tehnično brezhibnem vozilu. Slabo vreme ali utrujenost voznika pomeni, da se te razdalje povečajo.

Varnostna razdalja

Varnostna razdalja je pomemben dejavnik varne vožnje. Za drugimi vozili vedno vozite z razdaljo, ki vam omogoča, da boste lahko sami zavirali ali ustavili, če voznik pred vami nenadoma zavre ali zmanjša hitrost.

Izračun varnostne razdalje

Najprimernejša (optimalna) varnostna razdalja je pot, ki jo prevozite v dveh sekundah. Varnostna razdalja naj nikakor ne bo krajša od tiste, ki jo prevozite v eni sekundi. To enostavno preverite tako, da si ob robu ceste izberete predmet (znak, drevo ...). V trenutku, ko mimo njega zapelje vozilo pred vami, začnite s štetjem, in če po eni sekundi še niste peljali mimo izbranega predmeta, imate dovolj veliko varnostno razdaljo. To enostavno pomoč uporabite pri vožnji v koloni in pri prehitevanju.

Kako zaznavamo hitrost

Prvo pravilo je, da na cesti pričakujemo pretiran prihranek časa, če vozimo malo hitreje. Hitrost (v) nam pove, koliko časa (t) bomo potrebovali za določeno pot (s): $v = s/t$. Povprečen voznik opravi vsako jutro, ko se pelje na delo, pot, ki je dolga 5 km. Pri hitrosti 50 km/h bi jo brez postankov prevozil v nekaj več kot 6 minutah (odvisno od časa pospeševanja do 50 km/h), če bi vozil malo hitreje (70 km/h), bi potreboval dobre 4,3 minute, in če bi vozil dvakrat hitreje (100 km/h), bi prispel v 3 minutah. Z večjo hitrostjo lahko teoretično prihrani dve do tri minute.

Najkrajšo varnostno razdaljo lahko približno izračunate tudi sami - hitrost vožnje delite z deset in pomnožite s tri:

- pri 50 km/h je varnostna razdalja $5 \times 3 = 15$ metrov,
- pri 90 km/h je varnostna razdalja $9 \times 3 = 27$ metrov,
- pri 130 km/h je varnostna razdalja $13 \times 3 = 39$ metrov.

Reakcijski čas

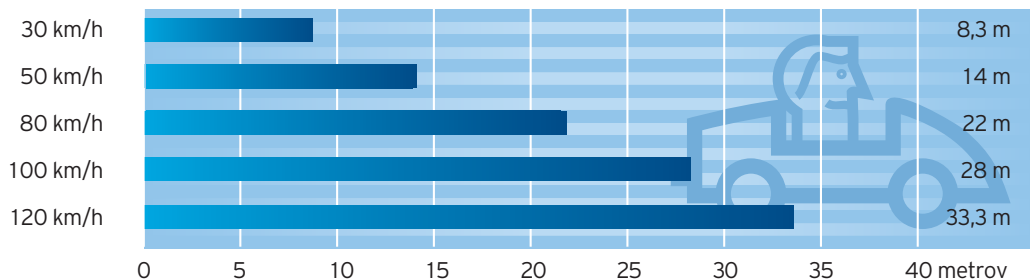
S hitrostjo se bistveno spreminja reakcijska pot, ki jo prevozimo v reakcijskem času, ta pa je pri voznikih od 0,6 do 2 sekundi. Povprečen voznik potrebuje 1 sekundo od trenutka, ko zazna oviro ali problem, do ukrepa. V tem času še ne ukrepa in hitrost se seveda ne spreminja. Pot, ki jo v tem času prepelje, imenujemo reakcijska pot.

Reakcijski čas je odvisen tudi od pozornosti, ki jo voznik posveča dogajanju na cesti in njegovega psihičnega stanja. Voznik, ki ni pripravljen na nevarnost, potrebuje običajno 1,3 sekunde, da ukrepa, če pa vozi pod vplivom alkohola in drugih psihotropnih snovi, se reakcijski čas podaljša tudi na 2 sekundi in več. Daljši reakcijski čas lahko povzroči pogovor z mobilnim telefonom, klicanje ali sprejem klica, iskanje prave smeri ali ulice, izbira nove radijske postaje ali prižiganje cigarete.

V vseh primerih pozornost za kratek hip usmerimo

od dogajanja na cesti in prav ta kratek hip je lahko nekaj metrov, ki nam zmanjkajo, da bi pravočasno ukrepali. Da bi vozniki to enostavneje razumeli, bi morala biti hitrost v metrih na sekundo, npr. namesto 50 km/h bi morali uporabljati 14 m/s. Tako bi bilo lažje razumeti, da lahko voznik, ki je zbran, trezen in spočit, ukrepa prej kot prevozi 14 m, če pa se zaradi njegovega stanja in nevarnih ter nepotrebnih opravkov reakcijski čas podaljša na 2 sekundi, pa bi začel ukrepati šele po 28 m. Oviro in nevarnosti so običajno precej bližje!

Reakcijska pot pri različnih hitrostih vožnje, pri reakcijskem času 1 sekunde

Kazni za prehitro vožnjo

V skladu z 32. členom Zakona o varnosti cestnega prometa (ZVCP-1, Ur. l. RS 83/2004) voznik, ki preseže s prometnim pravilom ali prometnim znakom omejeno hitrost na avtocesti ali cesti, rezervirani za motorna vozila, ki ima fizično ločeni smerni vozišči z najmanj po dvema prometnima pasovoma in odstavnim pasom ali odstavnimi nišami, se kaznuje za prekršek z globlo:

- če prekorači hitrost do vključno 20 km/h, z 41,73 EUR (10.000 tolarjev);
- če prekorači hitrost nad 20 do vključno 30 km/h, z 83,46 EUR (20.000 tolarjev);
- če prekorači hitrost nad 30 do vključno 40 km/h, s 125,19 EUR (30.000 tolarjev), vozniku motornega vozila se izreče tudi 1 kazenska točka;
- če prekorači hitrost nad 40 km/h do vključno 50 km/h, s 166,92 EUR (40.000 tolarjev), vozniku motornega vozila se izreče tudi 3 kazenske točke;
- če prekorači hitrost za več kot 50 km/h, z najmanj 250,38 EUR (60.000 tolarjev), vozniku motornega vozila se izreče tudi najmanj 5 kazenskih točk in prepoved vožnje motornega vozila.

V Sloveniji je najvišja dovoljena hitrost na avtocestah 130 km/h.

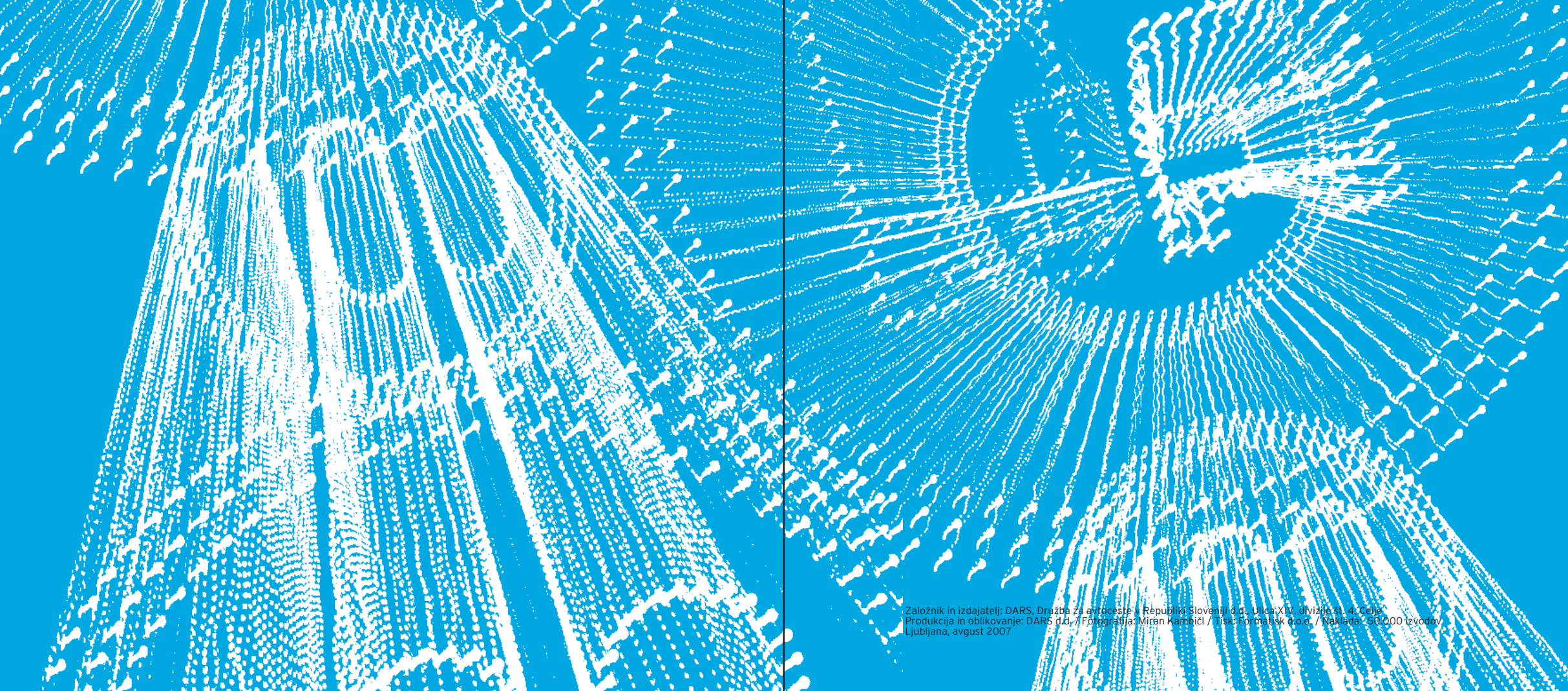
Spoštujte predpise o omejitvi hitrosti, sicer pa hitrost prilagodite razmeram na cesti.

Dopust se začne že doma, potujite in ne tekmuje z drugimi vozniki.

Načrtujte počitke, še zlasti v vročih dneh. S seboj vzemite dovolj hladne brezalkoholne pijače.

Vedno uporabljajte varnostni pas in zagotovite, da bodo z njim pripeti vsi potniki v vozilu, otroci pa v ustreznem otroškem varnostnem sedežu.

Tudi čez dan vozite s prižganimi zasenčenimi ali dnevnimi lučmi.

Založnik in izdajatelj: DARS, Družba za avtoceste v Republiki Sloveniji d.d., Ulica XIV. divizije št. 4, Celje
Produkcija in oblikovanje: DARS d.d. / Fotografija: Miran Kambič / Tisk: Formatisk d.o.o. / Naklada: 50.000 izvodov
Ljubljana, avgust 2007